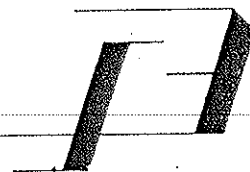

LITURGIJA SVETI SUSRET

PISMO GENERALNIH MINISTARA FRANJEVAČKIH OBITELJI O LITURGIJSKOM ŽIVOTU

Draga braćo u Gospodinu!

Pređajemo vam ovo bratsko pismo o svetoj liturgiji na dan kad se Crkva sjeća Posljednje večere na kojoj je Isus Krist, one noći kad je bio predan, ljubeći do kraja svoje koji su bili na svijetu, prikazao Bogu svoje tijelo i svoju krv pod prilikama kruha i vina, dao ih apostolima za hranu i zapovjedio njima i njihovim nasljednicima u svećeništvu da to čine na njegovu uspomenu.

Od tada možemo, danas i svaki dan, zahvaljivati u svetom liturgijskom slavlju, pashalnom Isusovom večerom, kojom se Crkva neprekidno gradi i svijetu svjedoči Kristovo otajstvo.

Danas se, sretnom podudarnošću, sjećamo jednog drugog događaja koji se ostvario 16. travnja 1209. kada je papa Inocent III. potvrdio prvi franjevački "Način života" i tako stavio cijelu franjevačku obitelj na službu Kristu i njegovu evanđelju spasenja.

UVOD

U apostolskom pismu "*Vigesimus quintus annus*" koje je objavljeno na 25. obljetnicu Saborske Konstitucije (4. 12. 1988.), Sveti Otac je ustvrdio da je danas "*najhitniji zadatak biblijsko i liturgijsko oblikovanje naroda Božjega, pastira i vjernika*", nadodajući da je "*to dugotrajno djelo koje treba početi u sjemeništima i kućama formacije i nastaviti tijekom cijelog svećeničkog života*" (br. 15).

Ako liturgijska obnova nije uvijek spremno prihvaćena i ako ona nije dala ni u našem životu one plodove koji su se s pravom očekivali, to je često bilo radi nedostatka shvaćanja duha i ciljeva obnove. Istina da nije bilo lako prodrijeti u novi liturgijski duh koji je želio Sabor, ako pomislimo da se za dugo vremena liturgiju bitno promatralo kao "osjetni, obredni i ukrasni dio katoličkog bogoštovlja".¹ To je priznao sam Pijo XII. kad je tvrdio: "S bolju zapažamo da je u nekim krajevima osjećaj, poznavanje i studij liturgije katkada tako malen ili nikakav".² To trebamo priznati i mi mnogi koji smo primili čisto rubricističku liturgijsku formaciju koja je jako daleko od liturgijske teologije koju je zacrtao Drugi vatikanski sabor.

Radi toga, neki pastiri još i sada shvaćaju liturgiju kao skup ceremonija koje su podesne dati prikladan danak Bogu ali bez ikakve povezanosti s duhovnim životom. Već je Pavao VI. tvrdio da "raditi dobro na liturgijskom polju znači pustiti u dušu svećenika i vjernika vrijednost koja nije čisto ritualna, nego teološka, pastoralna i asketska vrijednost liturgijske obnove".³ Istina je da je brzina nadošlih promjena saborskom liturgijskom obnovom ponekad spriječila odgovarajuću asimilaciju njezina duha i da je prouzročila neopravdane otpore. To je još jedna pobuda više da se počne ili unaprijedi djelotvorna liturgijska formacija koja će nam dopustiti "da (svećenici) sve potpunije shvaćaju ono što čine u svetim obredima, da žive liturgijskim životom i da ga prenesu na povjerene vjernike" (SC 18). U svjetlu tog zahtjeva te poučeni primjerom koji nam je pružio Serafski Otac koji je pohitio da upozna i u praksu provede liturgijske odredbe koje je objavio IV. Lateranski sabor (1215.) i opomene Honorija III. u pismu "Sane cum olim",⁴ ističemo potrebu da od liturgije načinimo nužnu hranu svojega života. Zato želimo pružiti vašem promatranju nekoliko kratkih razmatranja o Kristovu otajstvu koje je prisutno i koje djeluje u liturgijskom slavlju (SC 7), da zbilja postane ne samo središte našega života kao franjevac nego i izvor bratskog jedinstva koje trebamo ostvariti radi svetosti prema kojoj težimo i radi evanđeoskog i misijskog zalaganja po kojem se raspoznajemo.

1. J. NAVATEL, *L'apostolat liturgique et la piété personnelle*, u *Etudes* 137(1913), 450.

2. Usp. *Mediator Dei* 20. 11. 1947: AAS 39(1947), 524.

3. Pavao VI. na studijskom skupu biskupske liturgijske komisije 7. 02. 1969, u *Insegnamenti di Paolo VI*, sv. VII. (Poliglota Vaticana 1969), 72.

4. Usp. *Pismo svim klericima*, 13; FF 209. "Znamo da sve to moramo opsluživati u svemu prema Božjim zapovijedima i propisima svete majke Crkve".

1. OTKRITI BLAGO

Da bismo u našim bratstvima ostvarili primjeran liturgijski život, potrebno je prije svega ispitati naš stvarni način slavljenja bogoštovnog otajstva te potanko ispitati doktrinalna načela i pastoralna usmjerenja saborskog dokumenta i kasnijih crkvenih dokumenata.

Treba vjerovati da u času slavlja zajednica vjernika ostvaruje povlašteni susret s Bogom i Kristom koji posreduje svojom prisutnošću, snagom Duha, i prenosi nam Očev život.

"Liturgija ...u najvećoj mjeri pridonosi da vjernici životom izraze i drugima očituju otajstvo Kristovo i istinsku narav prave Crkve ... Zato, budući da liturgija one koji su unutar Crkve svakodnevno izgrađuje u sveti hram u Gospodinu, za stan Božji u Duhu, do punine mjere Kristova rasta, ona ujedno na čudesan način jača njihove snage za navješćivanje Krista" (SC 2).

Liturgija je sakrament koji očituje otajstvo Krista i Crkve. Ona je objava i saopćenje onoga što je Krist za čovjeka i onoga na što je Crkva pozvana da postane: "sveti hram Gospodnji, stan Boga u Duhu, do postignuća punine Kristove mjere". Osobine koje su pripisane Crkvi, a uzete su iz Novog zavjeta, jesu zbilja bogoštovne. To potvrđuje da liturgija nije neka sporedna stvar u naravi Crkve, nego da predstavlja njezin puni i središnji izraz. Pače, liturgija preuzima iste osobine Krista i Crkve kojima je ona očitovanje i ostvarenje. Ona je u isto vrijeme ljudska i božanska, vidljiva ali obdarena nevidljivim stvarnostima, ucijepljena u djelovanje a usmjerena prema kontemplaciji, prisutna u svijetu a ipak usmjerena prema budućem gradu prema kojem smo se uputili (usp. SC 2; LG 8).

U bogoštovnom slavlju Krist nije sam nego sa sobom pridružuje Crkvu, zajednicu vjernika i nju sprema da bude s njim jedna stvarnost, jedno srce, jedan glas. Isus i Crkva obnavljaju u bogoštovlju svoje zaruke. Time se ostvaruje biblijski lik zaručnice, koju je Duh njezina Gospodina i Zaručnika očistio i učinio sjajnom u očekivanju vječnih zaruka (usp. Ef 5, 26-27).

"Da izvrši tako veliko djelo, Krist je u svojoj Crkvi uvijek prisutan, a osobito u liturgijskim činima. Prisutan je u misnoj žrtvi ... Prisutan je svojom moći u sakramentima ... Prisutan je u svojoj riječi ... Prisutan je napokon kad Crkva moli i psalmira ... Stoga je svako liturgijsko slavlje - budući da je ono djelo Krista Svećenika i njegova tijela koje je Crkva - u najpotpunijem smislu sveto djelo, i s njim se, s obzirom na isti naslov i isti stupanj, po djelotvornosti ne može izjednačiti ni jedan drugi čin Crkve" (SC 7).

Iz toga proizlazi da je snaga našega bratskog života liturgijsko slavlje, proživljeno kao živo iskustvo Kristova otajstva i istinske naravi Crkve. Liturgijsko nas slavlje čini da rastemo u jedinstvu i bratskoj ljubavi (usp. Dj 2, 42; 4, 32), razvijajući u nama onu želju da budemo za Boga i za ljude našu braću. Na taj način liturgija je zaista "vrhunac i izvor" cijeloga našeg života (usp. SC 10). Slaveći ljubav, jedno će bratstvo naći u njoj ne samo središte vlastitoga života, nego i sposobnost svjedočiti Kristovo otajstvo darom života. To jasno potvrđuje i II. vatikanski sabor: "Ipak se nijedna kršćanska zajednica ne može izgrađivati ako nema svoj korijen i stožer u svetkovanju presvete Euharistije. Od nje, dakle, treba početi svaki odgoj duha zajedništva" (PO 6).

Ta bi razmišljanja, kao rezultat bogatog i providonosnog puta Crkve za njezinu dublju samosvijest i shvaćanje, učinila da sveti Franjo Asiški - za koga je Euharistija bila ogledalo njegova života - klikće od radosti. Međutim, kad je došao na kraj svojih zemnih dana i promatrao unatrag svoj duhovni put i pretraživao svoje kršćansko iskustvo u kojem je postupno shvatio prisutnost i djelo Duha Gospodnjega, nije našao drugog načina da to izrazi nego da jednostavno rekne: "I to činim zbog toga što od samog Svevišnjeg Sina Božjega ništa ne vidim na tjelesni način na ovom svijetu osim njegova presvetog tijela i krvi ... I tražim da se ove presvete tajne nadasve štiju, časte i čuvaju na dragocjenim mjestima".⁵

2. ODGOJ ZA CRKVENI SMISAO LITURGIJE

Teološko razmišljanje Drugoga vatikanskog sabora podsjetilo nas je da liturgijska slavlja "nisu privatni čini" (usp. SC 26). Crkva nije rasplinjena i neodređena, nego stvarna. Crkva je prisutna u znaku liturgijske zajednice koja je sakupljena "ovdje" i "sada" da slavi Kristovo otajstvo u slušanju Riječi u sakramentalnom obredu i hvali. Ali ona je ipak, "pojavak" jedine Crkve "raširene po cijelom svijetu" i znak onog zajedništva koje čini sve vjernike "jednom stvari u Kristu". Taj pojam, koga je sv. Franjo divno izrazio u posljednjem poglavlju "Nepotvrđenog pravila", netko je definirao najnadahnutijom euharistijskom anaforam kršćanske zapadne tradicije.

5. Oporuka 12-13: FF 113; usp. Pismo svim klericima 3: FF, 207.

"Nitko se, tavno sa ži

Odgo poštovanje u svojim l navanje i poštedit ma" nego

"Pr ništvu sa slavlja, p izraz vjer svećenici

Viš polju dob ničeni go zaručnic slavlje v otuđi zaj lišavaju događa bilo da se jaju "slu nost sa t brižljivo koje ona U teškoj prema p je jasna

6. D. B
co
7. Frar
liq
8. CEL
9. IVA
10. CE
bot

"Nitko se, možda, nije u svojoj molitvi poistovjetio tako duboko i jednostavno sa životom cijele Crkve".⁶

Odgoj za crkveni smisao liturgije sobom, dakle, nosi barem dva stava: poštovanje prema svetim tekstovima i znakovima koje je opća Crkva predala u svojim liturgijskim knjigama i pozornost prema zajednici koja slavi. Poznavanje i poštivanje teksta, koji nam saopćava molitvena predaja Crkve, poštedit će nas one "divlje kreativnosti" koja se protivi ne samo "propisima" nego se protivi dubokoj naravi liturgije.

*"Predsjedatelj nije gospodar Euharistije, nego vjerni sluga u zajedništvu sa cijelom Crkvom. Zajednica od njega očekuje da poštiva pravila slavlja, posebno euharistijske molitve, koje su date cijeloj Crkvi kao pravi izraz vjere i vidljivi znak njezina jedinstva i njezine općenitosti. I biskupi i svećenici, moramo se zajednički oduprijeti zloupotrebama, dok se uvode".*⁷

Više nego na ostalim sektorima crkvenog života, na liturgijskom je polju dobro se prisjetiti da je "Crkva svjesna da nije gospodarica i neograničeni gospodar Kristovih spasenjskih akcija. Naprotiv, u svojstvu njegove zaručnice, dužna je da ih ostvaruje kako to želi Gospodin".⁸ Liturgija je slavlje vjere zajednice. Ne smije se dopustiti da se obezvrijedi vjera ili da se otuđi zajednica. Pogrešne primjene ili personalizmi "unakazuju liturgiju i lišavaju kršćanski narod istinskih bogatstava crkvene liturgije".⁹ To se događa bilo da se svodi slavlje na puko, hladno i ritualističko izvršavanje bilo da se uvode novotarije koje ne proizlaze iz iskustva vjere i ne predstavljaju "služenje" zajednici. "Kako se međutim ne smije pobrkati prava kreativnost sa traženjem novosti pod svaku cijenu, tako nije uvijek ni doslovno i brižljivo opsluživanje propisa i izbjegavanje mogućnosti izbora i prilagodbe koje ona pruža, znak hvale vrijedne vjernosti nego radije plod nemarnosti. U teškom ravnojjesju između vjernosti propisanom pravilu i pozornosti prema povijesnom i stvarnom čovjeku naših liturgijskih zajednica, označena je jasna granica zakonske i dužne kreativnosti".¹⁰

6. D. BARSOTTI, *Questo è il mio Testamento*, u *Esercizi spirituali sul Testamento di S. Francesco d-Assisi* (Milano 1974), 96 u bilješci.

7. Francuska biskupska konferencija, *Dix ans apres le Concile. Lettre des Eveques aux catholiques de France*, Lourdes, 25. rujna 1976, u *Documentation catholique* 58(1976), 961-962.

8. CEI, *Comunione, comunità e disciplina ecclesiale*, br. 70-73.

9. IVAN PAVAO II, *Vigésimus quintus annus*, 13.

10. CEI, *Il rinnovamento liturgico in Italia*. Pastoralna opaska CEI dvadeset godina nakon Saborke Konstitucije *Sacrosanctum Concilium*, 21. rujna 1983, br. 16.

Zato treba pojačati našu liturgijsku formaciju. Ona će nam pomoći da njegujemo smisao naše odgovornosti u tom posebnom odsjeku pastoralne djelatnosti i da trajno provjeravamo vještinu liturgijskog predsjedanja po kojem će prezbiteri pomoći kršćanskom puku da postanu prava zajednica koja slavi, koja je aktivna i svjesna sudionica otajstva koje postaje prisutno u obredu.

Osim toga, ozbiljna i potpuna liturgijska formacija dat će nam da bolje shvatimo i tumačimo crkvenu disciplinu i dotične praktične propise koji uređuju crkveno slavljenje Kristova otajstva i pomoći će nam da zajedno i u radosti gradimo crkvenu zajednicu i da ne ometamo hod bratskog zajedništva a taj je prvotni zahtjev našega franjevačkog života. Ne prepuštajući se napasti zastarjelih čežnja ni bijegu u budućnost, nego se vladajući dostojantveno, dinamično i sinovski poslušno prema Crkvi, otkrit ćemo pravo lice našeg bića - kako nas poučava naš Serafski Otac - "*podložni i pokorni svetoj Majci Crkvi*".

3. NOVŌ ZALAGANJE ZA LITRUGIJU U CRKVI

*"Izgleda da je došlo vrijeme da otkrijemo veliki dašak koji je potakao Crkvu u času kada je pripremana, raspravljana, izglasana, proglašena Konstitucija Sacrosanctum Concilium i kada je doživjela prve primjene".*¹¹

Udaljeni otprilike 25 godina, ne smijemo podcijeniti Liturgijsku konstituciju a s njom ni široki pokret obnove koji je iz nje proizlazio, a koji je s pravom nazvan: "*najvidljivijim plodom cijelog saborskog djela*".¹² To je bogatstvo koje treba čuvati i razvijati.

Mi franjevci trebamo otkriti zanos iz početaka liturgijske obnove i ponovno se okrenuti liturgiji. To prije svega znači pregledati svoj položaj pred liturgijskom stvarnošću, imati dublje razumijevanje za liturgijsku obnovu, odlučno se usmjeravati na novi stil slavlja.

Uvjereni da smo u prvom redu služitelji liturgije, razumnim i strpljivim katehetskim radom moći ćemo ostvariti procvat onog duhovnog "novog vremena" koje je saborska obnova željela i promicala.

11. IVAN PAVAO II, *Vigésimus quintus annus*, br. 23.

12. Konačni izvještaj izvanredne Sinode biskupa 1985, II, B, b, 1.

N
jedničk
dom, p
narod
Zaručn
čovječ

T
označa
nos.¹³

4.

U
svim de
ložiti n
lotvoř

Li

M
oni i na
hranom
i svojim
cije kao

Lj

N:
nošću i
svim šla

13. Us
u E
Kir
Sar

14. Us
nei

15. Usj
tols

16. Usj

Među prvotnim dužnostima ne bi smjela izostati posebna briga za zajedničko slavljenje glavnih Liturgijskih časova (Jutarnje i Večernje) s narodom, posebno nedjeljom i blagdanima, uvjereni da u trenutku kada je sav narod Božji sabran na slavlju bogoslužja časova, tada cijela Crkva-Zaručnica govori Kristu-Zaručniku i s njim pjeva Ocu pjesmu hvale cijelog čovječanstva.

To je odgovoran posao koji treba dovršiti. Ljubav i služenje Crkvi, označavale su naš početak, one trebaju nadahnjivati i podržavati i naš doprinos.¹³

4. CILJEVI KOJE TREBA POSTIĆI

U svjetlu onoga što je prethodno rečeno i bez želje da raspravljamo o svim dokazima koji zaslužuju naše temeljito razmatranje, želimo vam predložiti *nekoliko ciljeva* tako da naše zalaganje za liturgiju izgleda stvarno i djelotvorno.

Liturgijska formacija kandidata

Mislimo međutim na naše predrage mladiće u formaciji. Potrebno je da oni i na liturgijskom polju prijeđu zahtjevniji put i budu ishranjeni tvrdom hranom.¹⁴ Liturgiju, ukoliko je čin slavlja, sa svojim euhološkim tekstovima i svojim obredima, znakovima i simbolima, treba prihvatiti u sklopu formacije kao neophodno potreban elemenat potpunog franjevačkog odgoja.¹⁵

Ljepota slavljenja

Naše liturgije moraju odsijevati redom, tankočutnošću, produbljenošću i ljepotom, puninom pastoralne djelotvornosti tako da budu "uzorci" svim slavljenjima.¹⁶

13. Usp. K. ESSER, *Sancta Mater Ecclesia Romana. La pietà ecclesiale di S. Francesco d-Assisi*, u *ISTI, Temi spirituali* (Milano 1967), 147-199; O.SCHMUCKI, *Franziskus von Assisi erfart Kirche in seiner Bruderschaft*, u *Franz. Studien* 58(1976), 1-26; MARIANO D-ALATRI, *San Francesco d-Assisi diacono nella Chiesa* (Roma 1977).

14. Usp. i KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Istruzione sulla formazione liturgica nei seminari* (Roma 02. 02. 1979.).

15. Usp. s tim u vezi novi dokumenat Kongregacije za institute posvećena života i Društva apostolskog života, *Direttive sulla formazione negli Istituti Religiosi* (Roma 02.02. 1990.).

16. Usp. IVAN PAVAO II, *Ad un gruppo di Vescovi*, u *AAS* 1989, 1209.

Neka se glas slaže s pameću

"Ako želimo zaista da liturgijsko iskustvo bude čas plodonosnog zajedništva s Bogom, trebamo vrednovati smisao svetog u slavlju, vrednujući šutnju, sposobnost slušanja, unutarnju radost kontemplacije i susreta s Gospodinom, odbacujući sve ono što rastresa i privlači pažnju na samo ljudske i vanjske vidove liturgijskog slavlja." ¹⁷ Upravo kao što je govorio sv. Franjo pozivajući se na Liturgiju časova, ali opomena vrijedi za svaku molitvu i liturgijski čin: "Da klerici pobožno pred Bogom mole časoslov, ne pazeći toliko na napjev glasa koliko na sklad duha, da bi se glas slagao s duhom, a duh s Bogom, i da bi čistoćom srca mogli ublažiti Boga, a ne da mekušastim glasom draškaju uši narodu". ¹⁸

Novi način predsjedanja

Celebrantu koji predsjedava pripada prvotna i osnovna odgovornost, iako ona nije jedina u liturgijskoj akciji. On predstavlja, međutim, i očituje na poseban način Isusa Krista glavu i spasitelja Crkve. Njegova je zadaća da daje slavlju dostojanstvenu strukturu ali i organsku živost, radi čega je zajednica zaista svjesna da sudjeluje u slavlju u kojem svaki element (riječ, slušanje, šutnja, pjevanje i pokreti) ima svoje mjesto i povezan je sa svim drugim. Slavlja spadaju na cijelo bratstvo.

Za razliku od liturgijskih predsjedarskih knjiga, sadašnje nam donose "Prethodne napomene" nazvane "Načela i propisi". Dosljedno tome, ne može se shvatiti i poštivati "propis" ako prije nismo nastojali da shvatimo i produbimo "načela", tj. teološki sadržaj liturgijskog obreda. Teška je dužnost prezbitera da upozna otajstvo koje slavi i komu predsjedava. Kao što opominje Pavao: "Tko vrši starješinsku službu, neka je vrši brižno!" (Rim 12, 8).

Lectio divina i pokora

Navedeni dokumenat Kongregacije za ustanove, posvećena života, kad govori o formaciji u redovničkim ustanovama potpuno kontemplativnog usmjerenja uporno ostaje na nekim "postavkama" aktivnih kontemplativaca

17. IVAN PAVAO II, *Alla parrocchia romana dei SS. Fabiano e Venanzio*, u OR 15.-16. 01. 1990.

18. *Pismo upućeno saboru manje braće i svim fratrima* 52-53, u FF, 227.

koje
1205
daje.

ju mi
Božje
je "sl
nicin
opste

evan
samc
vača
reme
mogi
Duh:
kršte

tio d
prop
tijelz
na za
teme
ispo
poni
kore

brats

19
20
21
22

koje sigurno nisu tuđe našem životu (usp. *Leggenda maggiore* XII, 2; FF 1205). Prizivamo ih vašoj pozornosti jer su oni sastavni dijelovi naše predaje.

Liturgija je povlašteno mjesto slavlja u ime Crkve, u radosti i djelovanju milosti, djela spasenja koje je izvršio Krist. *Lectio divina*, koja se hrani Božjom Riječi, tu nalazi svoje polazište i tu se povraća. Skupa s radom koji je "služenje zajednici" i "sastavni dio uzajamne odgovornosti sa svim radnicima svijeta", pripada bogatoj baštini naše predaje i pomaže nam da naša opstojnost postane trajna liturgija hvale.

Obraćanje, pokora i pomirenje jesu u središtu našeg života prema evanđelju.¹⁹ Prihvatajući oprostjenje Božje u Isusu Kristu, pozvani smo ne samo nadvladati naše napetosti, nego darovati se i služiti braći, prihvaćajući točnu zadaću iskorijenjivanja svakog oblika nepravde ili poremećenosti koja čovjeka udaljuje od izvora Ljubavi. U čestom slavlju - po mogućnosti zajedničkom - sakramenta pomirenja, otvarajući se djelovanju Duha, naučit ćemo živjeti u Kristu "novi život" koji nam je darovan kod krštenja i prema punini kojega hrlimo zalaganjem po redovničkim zavjetima.

Euharistija vrhunac našega života

Franjo, iako nije bio teolog, ali je s ljubavlju i čistoćom, već tada shvatio da je euharistija izvor i vrhunac cijele evangelizacije. On je, međutim, propovijedao život pokore koji osvjetljava euharistija, jer je u tom otajstvu tijela i krvi Gospodnje "izmireno i privedeno svemogućem Bogu sve, bilo na zemlji bilo na nebesima"²⁰ Euharistijsko je otajstvo za Franju bilo nužni temelj pokorničkog i sakramentalnog života, potičući braću da "raskajani i ispovijedeni primaju tijelo i krv Gospodina našga Isusa Krista s velikom poniznošću i poštovanjem"²¹ U njemu i u njegovu živom slavlju život pokore i evanđeoskog obraćenja nalazi početak, hranu, trajni razvoj i vrhunac.

Prisjetimo se dubokog eklezijalnog smisla opomene jedne mise u bratstvu, koju je savjetovao sv. Franjo.²²

19. Usp. *Oporuka sv. Franje* 1-4, u FF, 110.

20. *Pismo upućeno saboru manje braće i svim fratrima* 14: FF, 217.

21. *Potvrđeno pravilo*, gl. 20, u FF 54.

22. Usp. *Pismo upućeno saboru manje braće i svim fratrima* 31-33, u FF, 222-223.

Život istinskog franjevačkog bratstva treba se "oblikovati" svakidašnjim euharistijskim slavljem. Ona nas, međutim, sve ujedinjuje u Kristovoj ljubavi, otvara nas svijetu koga je otkupila Kristova pashalna žrtva i čini da cijela naša opstojnost bude duhovna žrtva Bogu mila.

Iz toga proizlazi praktični zahtjev da našim slavljinama pridružimo narod Božji, posebno Franjevački svjetovni red, Franjevačku mladež i ostale udruge ili crkvene pokrete da se i vidljivo očituje jedinstvo zajednice koja je sastavljena od svojih različitih redova i služba.

Sama euharistijska koncelebracija, kad se obavlja s najvećim zalaganjem, usprkos nekih poteškoća psihološke ili praktične naravi, dat će nam da jasno izrazimo otajstvo Crkve, sakrament jedinstva i izvor zajedništva s Bogom i braćom.

Liturgijska godina, nedjelja, franjevačke svetkovine

Ne smije izostati priziv na druge temeljne vidove liturgijskog života. Mislimo na slavlje Kristova otajstva u vremenu tijekom liturgijske godine, a posebno na nedjelje ("Dan Gospodnji Uskrsloga Gospodina", ali i dan radosti i bratstva učvršćenog na euharistiji, temelju nedjelje), i bogoslužje časova, molitvu Krista i njegove Crkve na putu prema vječnom Vazmu.

Slavimo posebnom pažnjom franjevačke svetkovine i svetkovine iz franjevačkog svetačkog kalendara, znajući ih prilagoditi bratstvu i njegovim stvarnim prilikama.

Sjedinjeni s braćom i sestrama naše obitelji posebno slavimo svete koji su nas pretekli u "nasljedovanju" Krista po primjeru sv. Franje. Svako slavlje jest produbljenje naše bogate predaje i naše usmjerenje prema budućnosti da otkrijemo nove vidike i ostvarimo u svijetu i u današnjim prilikama svoj franjevački život.

Slavimo božanske hvale nasljeđujući žar blaženoga Franje, koji je "izgovarao psalme velikom pozornošću pameti i duše, kao da je imao Boga pred sobom".²³ A u Pravilu manje braće nadodao je slavljenje liturgije časova kao jedne od prvotnih djelatnosti koja se nameće bratstvu radi nasljedovanja Krista i opsluživanja svetog evanđelja.²⁴ Upravo je u *Oporuci*

23. *Leggenda maggiore* X, 6, u *FF*, 1185.

24. *Usp. Nepotvrđeno pravilo*, gl. 3, u *FF* 10-11; *Potvrđeno pravilo*, gl. 3, u *FF*, 82-83.

smatr:
jedins
bilo ka
om br

Riječi
vo cv
blaga
očeki
no, iz
crkve

ještaj
susta
nauča
zišta

vješt
kruni
svako
jom.
naro

no U
potvi

25.
26.
27

28

smatrao braću koja su zaboravljala tu zadaću atentatorima na katoličanstvo i jedinstvo Crkve²⁵ a u *Pismu čitavom Redu* veoma oštro ih je opomenuo: "A bilo koju braću koja to ne bi htjela održavati ne smatram katolicima ni svojom braćom; neću ni da ih vidim ni da govorim s njima dok se ne obrate".²⁶

Navještaj Riječi

Od časa otkad je saborska obnova dosta naglasila vrijednost liturgije Riječi, bila bi pogreška ne vidjeti u homiliji vrijedno i najprikladnije sredstvo evangelizacije. "Vjernici, koji se okupljaju kao vazmena Crkva što slavi blagdan Gospodina prisutna u svojoj sredini, od tog propovijedanja mnogo očekuju i doista primaju mnoge plodove samo ako je ono jednostavno, jasno, izravno, prilagođeno, duboko priljubljeno evanđeoskoj nauci i vjerno crkvenom Učiteljstvu".²⁷

"Naše zalaganje jest propovijedanje Evandjelja ... a zahtjevi su tog navještaja: vjerovati, moliti, slaviti. Narod treba poticati, a ne obeshrabrivati sustavnom sumnjom, niti smesti sumnjivim hipotezama u stvarima naučavanja i čudoređa. Koliko istraživanje postaje nužnije, toliko bi polazišta trebala biti neizostavnija".²⁸

Franjevačke pobožnosti

Na kraju, ugodno nam je skrenuti pažnju na vjernost "pobožnim vježbama" koje su drage našoj pobožnosti kao "Put križa" i "Franjevačka krunica" te razborito vrednovanje svih "liturgijskih običaja" koji su vlastiti svakoj od naših obitelji. Sve to, ipak, treba biti u skladu sa svetom liturgijom. Međutim, pobožne vježbe "od nje (liturgije) na neki način proizlaze te narod k njoj vode, jer ih ona po svojoj naravi daleko nadvisuje" (SC 13).

Nemamo želje da sastavimo popis svih pobožnih vježba koje je crkveno Učiteljstvo na razne načine preporučilo, spominjemo neke od njih da im potvrdimo cijenu i da na njih skrenemo pozorost sve braće.

25. Usp. *Oporuka* 37-39, u *FF*, 126.

26. *FF*, 229.

27. PAVAO VI, Apostolski nagovor *Evangelii nuntiandi*, 08. 12. 1975, br. 43, u *AAS* 68(1976), 33-34.

28. *Dix ans apres le Concile*. Lettre des Evêques aux catholiques de France. Lourdes, 25. listopada 1976, u *Documentation Catholique* 58(1976), 960-961.

Molitva *Andeo Gospodnji*, tako draga franjevačkoj predaji, a u vazme-
no vrijeme, antifona *Kraljice, neba*, njezina "jednostavna struktura, njezin
biblijski značaj ... njezin takoreći liturgijski ritam koji posvećuje razne tre-
nutke dana, njezina otvorenost prema vazmenom otajstvu",²⁹ neka se
sačuva živom u našim bratstvima i neka se taj pobožni običaj proširi u
kršćanskom puku.

Ne treba, na koncu, zaboraviti ni razne oblike *pučke religioznosti*. Ako
je gledamo s ljubavlju i pročišćenu od natruha, poboljšanu u očitovanju,
iako nesavršena ili manjkava, i pučka će pobožnost moći postati pravi izraz
štovanja Boga u duhu i istini.³⁰

ZAKLJUČAK

Nadamo se da će se naša Bratstva, u dragom slavlju božanskoga kulta,
vođene našim svecima, znati posebno pokoravati temeljnom i prvotnom za-
konu svakog pravog bogoštovnog čina: pustit će da ga oblikuju stvarnosti
koje se slave, da bismo bili dostojni da ih naviještamo ljudima životom koji
je potpuno preobrazilo Kristovo otajstvo.

S našim bratskim i srdačnim pozdravom

Fr. Hermann Schaluck, OFM

Generalni Ministar OFM

Fr. Flavio R. Carraro, OFM Cap.

Generalni Ministar OFM Cap.

Fr. Lanfranco Serrini, OFM Conv.

Generalni Ministar OFM Conv.

Fr. Jose- Angulo Quilis, TOR.

Generalni Ministar TOR

Rim, 16. travnja 1992.

Sveti četvrtak Večere Gospodnje

Preveo: fra Stjepan ČOVO

29. PAVAO VI, *Marialis cultus*, 41, u *EV*, 5/72.

30. Usp. KONGREGACIJA ZA BOŽANSKI KULT, *Orientamenti e proposte per la celebrazione dell'anno mariano*, 3. travnja 1987, br. 51-72, u *EV* 10/1084-1097.